

3. Хмара П.Я. Технологія оздоровлення бджіл без медикаментів – шкодочинних здоров'ю людей. – Київ: Маклаут, 2008. – 170 с.

ЛУСКОКРИЛІ – ШКІДНИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ РОСЛИННОСТІ

Карпенко Ю.Г.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

"- Должна же я стерпеть двух-трех гусениц, если хочу познакомиться с бабочками. Они должны быть прелесны."

Антуан де Сент-Екзюпері

Тваринний світ України характеризується великою різноманітністю видів. В ході тривалої еволюції найвищою видовою різноманітністю в порівнянні з будь-якою групою організмів володіють комахи.

Лускокрилі – один з найбільших рядів комах, який нараховує близько 140 тисяч видів, по чисельності є четвертим серед них. Говорячи про роль метеликів у природі, передусім потрібно згадати слова Й. Мауха (1979): "Такі поняття у природі, як "значення", "корисність", "шкідливість", "краса" і т.д. абсолютно чужі. Вони були вигадані людиною. В природі немає нічого постійного, все схильне до змін і природного добору. Тим не менше ми ділимо лускокрилих на шкідників, корисних та індивідуальних видів. Серед денних метеликів домінують індивідуальні види, в той же час шкідники і корисні види відносяться в більшості до нічних і дрібних метеликів.

Серед лускокрилих зустрічається немало шкідників, гусінь яких наносить значну шкоду сільському і лісовому господарству. Багато видів совок (озима, пшенична, капуста, ляна, гамма) опустошають наші городи, поля та ліси. Чимало метеликів – злісні шкідники харчових запасів. Широко відомі такі види, як яблунева плодожерка, непарний шовкопряд, американський білий метелик, білан капустяний, білан жилкуватиц, які завдають великих збитків в багатьох районах землеробства.

Нині розроблена система інтегрованого захисту сільськогосподарських культур від багатьох небезпечних шкідників, яка включає організаційно-господарські, агротехнічні, селекційно-генетичні, хімічні, біологічні, механічні та інші заходи. Використовуючи її, часто одержують значну частину додаткової продукції високої якості.

Основну групу препаратів захисту складають хімічні і біологічні. В залежності від цільового призначення вони діляться наступним чином: інсектоакарициди, овіциди, лавріциди, інсектофунгіциди, мікробіологічні препарати, атрактанти.

Найбільше поширеними на території Полтавського краю є такі родини лускокрилих: Молі, Білани, Совки, П'ядуни, Листковертки, Медведки, Німфаліди. Для прикладу охарактеризуємо біолого-екологічні особливості та заходи боротьби з капустяною міллю.

Її гусінь пошкоджує качанню і кольорову капусту, турнепс, ріпу, рапс і гірчицю. На листках з'являються пошкодження у вигляді віконцець (тканина листка з'їдається з нижньої сторони). У насінневих гусінь пошко-

джує не тільки листки, але й обгризає пелюстки квітів, незріле насіння в стручках. Доросла гусінь молі зеленого кольору, веретеноподібна (тіло звужується спереду і ззаду), дуже рухлива, довжиною 9-12мм. Гусінь розвивається півтора-два тижні, після чого на листках заляльковується в продовгувату лялечку із білих павутинок. Зимують лялечки в коконах на листках капусти та інших хрестоцвітих, а також на бур'янах. За літо капустяна міль дає до чотирьох поколінь.

Проти гусені в період вегетації застосовують обприскування волатоном, гардоном, боястаром, карбофосом, актеліком. Останній обробіток вищеперерахованими препаратами можна проводити за 20 днів до збору урожаю. За 15 днів до збору урожаю можна обробити нексіоном і за 30 днів – хлорофосом, етафосом, токутіоном.

Проти гусені капустяної молі ефективне обприскування біологічними препаратами: ентобактеріном, дендробациліном. Біопрепарати краще діють на гусінь молодшого віку. Останній обробіток біопрепаратами можна проводити за один день до збору урожаю.

На індивідуальних городах для боротьби з листогризучою гусінню дозволені наступні інсектициди: актелік, фоксім, ціанокс за 30 днів до збору врожаю, бромфос – за 25 днів до збору, трихлорметафос-3 – обприскування до утворення качана.

Гусінь капустяної молі можна знищити настоем лопуха, обприскуванням відварами і настоями полині, бадилля картоплі і помідорів, гірконого стручкового перцю.

Все ж як свідчить практика, проведення спеціальних заходів боротьби із шкідниками не завжди економічно виправдане, особливо це стосується хімічного захисту рослин.

Для запобігання негативних наслідків велику увагу слід приділяти оптимізації проведених захисних заходів, враховуючи передусім економічне значення того чи іншого рослиноїдного тваринного організму, тобто за яких умов (природні фактори, рівень розвитку і густина стояння рослин, фенофаза розвитку й пошкоджені органи рослин та багато інших) збитки від нього особливо відчутні.

Але при оцінці переважаючої кількості лускокрилих їх значення не можна оцінювати тільки з позиції економіки. Не можна не погодитися зі словами Й.Мауха (1979), коли він говорить "Чи можна говорити про користь чи шкоду гусені, яка годується кропивою, фіалкою, собачою фіалкою, тереном, щавелем та іншими дикими рослинами? Чи можуть бути корисними чи шкідливими види метеликів, які живуть високо в горах, в торф'яниках, піщаних чи кам'янистих степах і т.ін. Тим не менше, і ці види мають своє немале значення для людини, так як їх присутність чи відсутність сигналізують нам, чи все у природі добре?" Адже не секретом для всіх є те, що в наш час вчені прийшли до висновку, що зникнення будь-якого виду, навіть шкідника, може привести до суттєвих змін в навколишньому природному середовищі.

Література

1. Болезни и вредители овощных культур и меры борьбы с ними. – М.: Россельхозиздат, 1987. – 206 с.
2. Злотин О.З. Летающие цветы. – К.: Урожай, 1991. – 138 с.
3. Основы защиты растений от вредителей/УААН. – К.:Аграрна наука, 1997. – 100 с.